

**WYDZIAŁ STUDIÓW
MIĘDZYNARODOWYCH
i POLITOLOGICZNYCH**

Uniwersytet Łódzki

dr hab. Radosław Bania, prof. UŁ
Katedra Teorii
i Historii Stosunków Międzynarodowych
Wydział Studiów Międzynarodowych
i Politologicznych
Uniwersytet Łódzki

Recenzja rozprawy doktorskiej autorstwa mgr. Bogdana Barczaka pt. *Walka z Yakuzą w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego Japonii w latach 1991-2021*, Opole 2022, ss. 282, napisanej pod kierunkiem dr hab. Elżbiety Treli-Mazur, prof. UO (promotor pomocniczy dr Bartosz Maziar)

1. Ocena zasadności tematu rozprawy doktorskiej

Zagadnienie przestępczości, a w szczególności przestępczości zorganizowanej jest powszechnie postrzegane, zarówno przez decydentów politycznych, jak i grona eksperckie i naukowe, za jedno z istotniejszych zagrożeń dla bezpieczeństwa państwa. O ile w większości przypadków przestępczość zorganizowana nie stanowi dla państwa zagrożenia o charakterze egzystencjonalnym, to stanowi jednak istotny element dekompozycyjny ładu wewnętrznego, podważając zaufanie do skutecznego zarządzania państwem, a także wyzwanie dla monopolu państwa na posługiwanie się przemocą w przestrzeni publicznej. Biorąc pod uwagę te okoliczności należy stwierdzić, że mgr Bogdan Barczak dokonał właściwego doboru tematyki badawczej swojej rozprawy doktorskiej. Tematyka rozprawy jest ważką zarówno w wymiarze praktycznym, jak i naukowym. Świadczy to o tym, że Doktorant posiada umiejętność identyfikacji istotnego problemu badawczego. Należy również zauważyć, że poprzez podjęcie się analizy zjawiska przestępczości zorganizowanej tematyka pracy doktorskiej integruje w sobie badania z zakresu nauk o bezpieczeństwie oraz nauk o polityce i administracji, co nadaje jej także walor interdyscyplinarności.

2. Metodologia

Tytuł pracy doktorskiej to *Walka z yakuzą w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego Japonii w latach 1991-2021*. Jest on skonstruowany poprawnie, znajduje swoje odzwierciedlenie w treści pracy, a jednocześnie wskazuje na podstawowe jednostki analizy w ramach przeprowadzonego procesu badawczego. Jednakże pewne wątpliwości wyrażam w zakresie przyjętych ram chronologicznych. O ile cezura początkowa została właściwie uzasadniona (początek cyklu ustawowego wymierzonego w yakuzę), to cezura końcowa pracy nie została poprawnie uzasadniona. Pewną przesłanką w tym zakresie jest stwierdzenie Autora, że „[...] ujęte w temacie pracy ramy czasowe [...] stanowią odzwierciedlenie okresu faktycznej i bardziej skutecznej walki z yakużą” (s. 6). Zatem, należało wyraźnie podkreślić, że perspektywa czasowa trzech dekad od rozpoczęcia przez państwo japońskie zwalczania skutków istnienia yakuzy daje wystarczającą perspektywę czasową dla oceny kierunku, zakresu, a przede wszystkim skuteczności przyjętych rozwiązań prawnych i działań wykonawczych. Doktorant sformułował cel badawczy, który został zdefiniowany w następujący sposób: „Celem rozprawy jest usystematyzowanie wiedzy na temat walki z japońską odmianą przestępczości zorganizowanej, jej przegląd oraz analiza prowadzona z perspektywy praktyka, a także próba zdefiniowania miejsca jakie zajmuje yakuza w japońskim społeczeństwie i jej relacjach z klasą polityczną” (s. 6). Tak zdefiniowany cel badawczy rodzi pewne uwagi o charakterze krytycznym. Po pierwsze, sformułowanie „usystematyzowanie wiedzy” wzbudza istotne wątpliwości. Temat rozprawy oraz jej treść wskazują na to, że przedmiotem analizy nie jest yakuza, lecz działania jakie podejmuje państwo japońskie aby ograniczyć negatywny wpływ grup zorganizowanych w przestrzeni politycznej, gospodarczej czy społecznej. Po drugie, Autor kładzie nacisk na miejsce yakuzy w społeczeństwie japońskim oraz jej relacje z japońską klasą polityczną. O ile są to rzeczywiście istotne kwestie w wymiarze praktycznym i badawczym, to jednak nie współgrają z zasadniczą problematyką pracy określoną jej tytułem. Doktorant nie sformułował bowiem korelacji pomiędzy określeniem celu badawczego a zagadnieniem zwalczania działalności yakuzy oraz miejsca tych działań w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego Cesarstwa Japonii.

Jednakże połączenie tematyki rozprawy z celem badawczym odnajduję w postawionych przez Doktoranta pytaniach badawczych. Doktorant sformułował sześć szczegółowych pytań, które można uznać za doprecyzowanie celu badawczego pracy. Pierwsze pytanie ma

charakter ogólnometodologiczny i odnosi się do ustalenia w jakim zakresie przestępczość zorganizowana stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa. Pozostałe pytania są skorelowane ściśle z tematyką pracy. Pokazują one, że Doktorant dąży do wyjaśnienia genezy i wpływu na szeroko rozumiane życie społeczne fenomenu przestępczości zorganizowanej w postaci jej endogennej japońskiej formy – yakuzy oraz działań jakie podejmowały i podejmują władze państwowe w celu ograniczenia jej działalności. Przy czym, podkreślona jest także kwestia oceny skuteczności tych działań.

Autor rozprawy sformułował dwie hipotezy badawcze: 1. *yakuza stanowi nieformalny element japońskiego systemu bezpieczeństwa wewnętrznego*; 2. *intensywność walki z yakuzą uzależniona jest od nastawienia opinii publicznej*. Przede wszystkim należy docenić, że Doktorant nie próbował budować hipotez ponad miarę. Jednakże, konstrukcja powyższych hipotez budzi istotne wątpliwości. Przede wszystkim, konstruując hipotezę należy wyraźnie sformułować w niej eksplanans i eksplanandum. Tych elementów nie dostrzegam, szczególnie w przypadku pierwszej hipotezy. Jest ona przy tym dość enigmatyczna i redukcjonistyczna, bowiem Autor nie wyjaśnił jak rozumie, to że organizacja przestępcza jest elementem systemu bezpieczeństwa. Czy to oznacza, że yakuza jest podmiotem współtworzącym ten system. Przecież aspekt podmiotowy systemu bezpieczeństwa państwa tworzą poszczególne organy i instytucje, których zadania i działania formułowane są w obszarze bezpieczeństwa. W większym stopniu można by uznać, że to zwalczanie yakuzy i jej wpływu na życie polityczne, gospodarcze i społeczne państwa jest elementem wymiaru operacyjnego japońskiego systemu bezpieczeństwa wewnętrznego. W odniesieniu do drugiej hipotezy główna uwaga krytyczna dotyczy jej redukcyjnego charakteru. Podkreśla ona bowiem wagę czynnika wewnętrznego, jakim jest presja społeczna na działania władz państwowych. O ile zmiana nastawienia opinii publicznej może być jednym z ważnych czynników mobilizujących decydentów politycznych do wprowadzenia zmian prawnych i konstruowania odpowiednich strategii działań, to z pewnością nie jest to czynnik jedyny. Szkoda zatem, że na poziomie hipotez Doktorant nie podjął wysiłku identyfikacji innych istotnych czynników wpływających na działania japońskich władz państwowych w odniesieniu do yakuzy. Autor deklaruje również przeprowadzenie badań terenowych, jednak nie informuje o ich charakterze, jak również o rodzaju zgromadzonych w ten sposób danych badawczych.

Dążąc do realizacji zdefiniowanego przez siebie problemu badawczego, Autor zadeklarował zastosowanie szeregu metod badawczych. Wybrane metody są dobrze

skorelowane zarówno z zadaniem badawczym, jak i mieszczą się w kanonie metod stosowanych w naukach o polityce i administracji. Należy jednak zaznaczyć, że dość enigmatycznie brzmi informacja o wykorzystaniu metody statystycznej w przeprowadzonym badaniu. Raczej powinno się mówić o metodach statystycznych, po czym powinno nastąpić wskazanie jakie konkretne metody zostały wykorzystane i w jakim celu. Podobnie rzecz się przedstawia w odniesieniu do metody prognostycznej powinno stosować się liczbę mnogą i określić, która z nich została w istocie zastosowana (np. metoda ekstrapolacji, metody oparte na analogii, analiza morfologiczna). Należy jednak podkreślić, że w samej rozprawie dostrzegam stosowanie zadeklarowanych przez jej Autora metod badawczych.

3. Struktura i zawartość merytoryczna rozprawy

Rozprawa doktorska jest obszernym, liczącym 282 strony sformatowanego wydruku komputerowego, opracowaniem badawczym. Praca została podzielona na cztery rozdziały merytoryczne, w ramach których uwzględniono po trzy podrozdziały. W strukturze pracy wyodrębniono również Wstęp, Zakończenie, Bibliografię, Spis treści, Aneksy, Wykaz tabel i aneksów, Wykaz skrótów oraz Słownik terminów japońskich. Za podstawę wyodrębnienia poszczególnych rozdziałów posłużyło kryterium przedmiotowo-chronologiczne. Struktura pracy jest dostosowana do przyjętych założeń. Należy zaznaczyć, że konstrukcja pracy jest właściwa i zawiera wszystkie części składowe, które są charakterystyczne dla opracowań o charakterze naukowym.

Rozprawę doktorską otwiera Wstęp. Zasadniczo został on przygotowany zgodnie z regułami konstrukcji tej części rozprawy doktorskiej. Rozpoczyna się on od uzasadnienia o badanej problematyki, w tym przypadku przestępczości zorganizowanej oraz walki z nią w ramach systemu bezpieczeństwa państwa. Doktorant podkreślił, że zorganizowane grupy przestępcze stanowią jedną z najistotniejszych, a także wielowymiarowych zagrożeń dla bezpieczeństwa wewnętrznego państwa oraz jego obywateli. Wskazał przy tym, że w Cesarstwie Japonii funkcjonują grupy przestępcze występujące pod zbiorczą nazwą yakuza. Autor podjął próbę zdefiniowania problemu badawczego oraz obudował go stosownymi pytaniami badawczymi, a także skonstruował dwie hipotezy. We Wstępie zostały omówione wykorzystane metody badawcze a także znalazły się odniesienia do ujęć teoretycznych (realizm i konstruktywizm), w ramach których Doktorant umieszcza prowadzone przez siebie badania. Doktorant omówił także strukturę pracy. Brakuje jednak

wskazania kryteriów które zostały przyjęte dla wyodrębnienia poszczególnych rozdziałów (kryterium chronologiczne, przedmiotowe, chronologiczno-przedmiotowe?). Poza tym Autor błędnie nazywa poszczególne elementy pracy częściami, zamiast rozdziałami. W tej części pracy znajduje się również informacja o wykorzystaniu materiału źródłowego oraz literatury przedmiotu. Zarówno analiza źródeł, jak i literatury przedmiotu została dokonana bardzo ogólnikowo. Doktorant nie wskazał jakie konkretne rodzaje materiałów źródłowych zostały przez niego wykorzystane w analizie badawczej. Nie odnajduję także pogłębionej i krytycznej analizy piśmiennictwa dotyczącej zawartych w nim opinii na temat badanej problematyki oraz przydatności dla realizowanego zadania badawczego.

Rozdział pierwszy (*Bezpieczeństwo wewnętrzne jako kwestia polityczna*) ma charakter metodologiczny. Główne zadanie tego rozdziału polega na stworzeniu siatki pojęciowej koniecznej dla realizacji przyjętych założeń badawczych. Autor czyni tak poprzez ujęcie problematyki metodologicznej w trzech podrozdziałach. Rozdział pierwszy został poświęcony omówieniu kwestii definicyjnych w zakresie problematyki bezpieczeństwa. Doktorant w oparciu o dostępną literaturę przedmiotu najpierw stara się zdefiniować fenomen bezpieczeństwa w wymiarze ogólnym, a następnie przechodzi do zdefiniowania jego konkretnych form w postaci bezpieczeństwa narodowego oraz bezpieczeństwa wewnętrznego. Doktorant słusznie podkreśla problemy z definiowaniem zjawiska bezpieczeństwa, co wynika z jego wielowymiarowości i związku z funkcjonowaniem, zarówno jednostek ludzkich, jak i ich zbiorowości. W dalszej kolejności Autor odnosi się do opisu koncepcji systemu bezpieczeństwa wewnętrznego państwa. W oparciu o wykorzystaną literaturę pokazuje sposób definiowania systemu bezpieczeństwa wewnętrznego wskazując zarówno jego części składowe, jak i funkcje jakie pełni w szerszym systemie bezpieczeństwa narodowego. W ostatnim podrozdziale Doktorant odniósł się do zjawiska przestępczości zorganizowanej. W tej części pracy otrzymujemy spory zasób informacji dotyczących sposobu jego definiowania, rozwoju w ujęciu przestrzennym i historycznym. Podrozdział ten zawiera również szczegółowe informacje o rodzajach i strukturze poszczególnych grup przestępczych oraz obszarach ich działalności. Doktorant również identyfikuje i opisuje rodzaje zagrożeń jakie dla bezpieczeństwa wewnętrznego stanowi przestępczość zorganizowana. W odniesieniu do pierwszego rozdziału formułuję dwie uwagi. Analizując ogólną koncepcję bezpieczeństwa Doktorant słusznie zauważa, że bezpieczeństwo jest traktowane m.in. jako potrzeba. Ilustruje to odwołując się do koncepcji hierarchii potrzeb Abrahama Masłowa. O ile koncepcja ta jest

bardzo często przywoływania jako jeden z punktów wyjścia dla definiowania bezpieczeństwa i jego znaczenia w wymiarze indywidualnym i zbiorowym, to jednak wielu badaczy krytycznie podchodzi do konceptualizacji modelu A. Maslowa i proponuje modele alternatywne, jak chociażby koncepcja ERG (Existence, Relatedness, Growth) autorstwa Claytona Alderfer'a. Tego jednak Doktorant nie dostrzega. Po drugie, Autor rozprawy nie zauważa również, że zjawisko przestępczości zorganizowanej jest obecnie taktowane jako zagrożenie asymetryczne. Doktorant nie uwzględnia tej kategorii pojęciowej w swojej analizie.

Kolejne rozdziały pracy mają charakter empiryczny i odnoszą się w pełni do problematyki badawczej zdefiniowanej w tytule ujętej w tytule rozprawy. Rozdział drugi (*Yakuza jako forma zorganizowanej przestępczości*) pełni rolę rozdziału wprowadzającego do zasadniczej problematyki badawczej. Otrzymujemy w nim szereg istotnych informacji ukazujących genezę japońskiej odmiany przestępczości zorganizowanej – yakuzy, poprzez szeroko zarysowany kontekst historyczny oraz kulturowy. Sposób i zakres narracji pokazuje, że Doktorant dysponuje nie tylko zdolnościami analitycznymi, ale także syntetycznymi. Szczególnie pozytywnie oceniam ukazanie tych czynników, które zdecydowały o rozwoju działalności yakuzy po zakończeniu II wojny światowej. Autor szczegółowo omawia sytuację wewnętrzną Japonii po przegranej wojnie i dokonuje analizy czynników politycznych, społecznych a także gospodarczych, które sprzyjały funkcjonowaniu zorganizowanych grup przestępczych. Rozdział ten zawiera również szereg istotnych informacji dotyczących relacji pomiędzy yakuzą a politykami japońskimi, co także należy uznać za istotny czynnik sprzyjający rozwojowi działalności tworzących ją grup przestępczych.

W rozdziale trzecim (*Historyczne uwarunkowania walki z yakuzą*) analizie zostały podane działania państwa japońskiego w zakresie zwalczania przestępczości zorganizowanej. Pierwszy podrozdział ma zasadnicze znaczenie dla tematyki badawczej rozprawy. Autor pokazuje w nim jak jest ukształtowany system bezpieczeństwa wewnętrznego Japonii. Mamy tu do czynienia nie tylko z analizą części składowych aktualnego systemu bezpieczeństwa Japonii, ale także z analizą o charakterze historycznym. Zabieg taki uznaję za jak najbardziej uzasadniony, biorąc pod uwagę, iż Doktorant wykazuje, że szereg dokumentów, które określają ramy prawne aktualnego systemu zostało przyjętych jeszcze w epoce Meji i wciąż zachowują swoją wartość. Świadczy to o istotnej ciągłości systemu prawnego państwa japońskiego, z wprowadzeniem niezbędnych modyfikacji związanych

ze zmianą systemu politycznego państwa po II wojnie światowej. Autor bardzo szczegółowo opisuje w tej części pracy założenia konstrukcyjne systemu bezpieczeństwa wewnętrznego oraz wskazuje organy administracji państwowej współodpowiedzialne za jego kontynuowanie. W kolejnym podrozdziale Doktorant ukazał działania jakie poszczególne powojenne rządy japońskie podejmowały w zakresie zwalczania przestępczości zorganizowanej. Autor wykazał, że w okresie budowy nowego systemu polityczno-społecznego powstały warunki sprzyjające rozwojowi działalności przestępczości zorganizowanej. W szczególności od lat 60. XX wieku zaczęła narastać presja wewnętrzna ukierunkowana na podjęcie działań przeciwko yakuzie. Efektem było przyjęcie nowych rozwiązań prawnych, w efekcie czego w latach 1965-1989 nastąpiło znaczne ograniczenie liczebności poszczególnych grup yakuzy oraz jej członków. Doktorant słusznie podkreśla, że przyjęte rozwiązania prawne ograniczyły jedynie obszar działalności grup przestępczych, jednak nie doprowadziły do likwidacji yakuzy. W ostatnim podrozdziale został poświęcony analizie ustawy z 1991 roku dotyczącej zwalczania jej działalności. Doktorant omówił uwarunkowania powstania tegoż dokumentu. Podkreślił, że jej powstanie wynikało to przede wszystkim z wewnętrznych uwarunkowań politycznych. PLD poprzez zainicjowanie działań ustawodawczych na przełomie lat 80. i 90. XX wieku dążyła bowiem do poprawy swojego wizerunku nadszarpniętego skandalami korupcyjnymi. Warto podkreślić, że Doktorant wskazuje również na uwarunkowania o charakterze międzynarodowym – relacje z USA. W niniejszym podrozdziale została przeprowadzona pogłębiona analiza procesu powstawania nowych zapisów prawnych, ich treści oraz działań jakie zostały w oparciu o niej przeprowadzone. Przy czym Doktorant wskazuje na wagę tegoż dorobku prawnego, podkreślając, że dawał on szerokie uprawnienia policji i ułatwiała jej prace. W odniesieniu do tego rozdziału formułuję jedną zasadniczą uwagę krytyczną. O ile dostrzegam wartość eksplanacyjną w stosowaniu analizy historycznej, to w mojej opinii niepotrzebne jest szczegółowe przedstawianie wydarzeń związanych z przebiegiem działań zbrojnych na Dalekim Wschodzie w okresie II wojny światowej (s. 122-126). Sam przebieg działań wojennych w istocie nie miał znaczenie dla rozwoju działalności yakuzy. O wiele istotniejsze jest zwrócenie uwagi na konsekwencje wojny, jako czynnika warunkującego rozwój, co *de facto* Doktorant czyni w innych częściach rozprawy.

Rozdział czwarty (*Yakuza w XXI wieku*) stanowi kontynuację problematyki omówionej w ostatnim podrozdziale rozdziału trzeciego. Doktorant stawia tezę, że mająca miejsce

intensyfikacja działań skierowanych przeciwko działalności yakuzy, związana jest z faktem podjęcia przez gabinet Obuchi Kenzo reform społecznych i administracyjnych ukierunkowanych na zwiększenie bezpieczeństwa państwa. Działania rządu stanowiły zatem istotny impuls dla wprowadzenia szeregu nowych ustaw oraz rozwiązań administracyjnych ograniczających aktywność yakuzy. Należy zauważyć, że w dalszej części rozdziału Autor ponownie odnosi się do uwarunkowań kontynuowania działań legislacyjnych i administracyjnych, wskazując także na ich aspekt międzynarodowy – poprawa wizerunku Japonii w systemie międzynarodowym, działania instytucji międzynarodowych (np. ONZ) ukierunkowane na podjęcie przez państwa współpracy w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej. Szkoda zatem, że skoro Doktorant ma świadomość złożoności uwarunkowań powstania nowych regulacji prawnych, to nie zdołał wykorzystać tej wiedzy dla skonstruowania solidnej hipotezy badawczej

W Zakończeniu Doktorant przedstawił wnioski dotyczące przeprowadzonego przez siebie badania. Są one skorelowane z pytaniami badawczymi postawionymi we Wstępie. Sformułowane w tej części pracy wnioski są rzetelnie uzasadnione i wyprowadzone na podstawie wykorzystanego materiału badawczego.

Na podstawie analizy treści rozprawy, uznaję że zasadniczy cel badawczy (wyrażony przede wszystkim w formie pytań badawczych) został zrealizowany. Doktorant przedstawił: genezę, formy aktywności działalności yakuzy oraz jej wpływ na bezpieczeństwo wewnętrzne Japonii; uwarunkowania podjęcia przez instytucje rządowe działań skierowanych przeciwko yakuzie; japoński dorobek prawny, w oparciu o który prowadzone są działania ograniczające działalność grup przestępczych. Dokonał także analizy skuteczności przyjętych rozwiązań prawnych. Wykazał, że przyjęte rozwiązania, uwzględniające specyfikę społeczną i kulturową, stanowiły podstawę do działań skutecznie ograniczających negatywny wpływ yakuzy na japoński system polityczny, społeczny i gospodarczy. Podkreślił również, że przed japońskimi władzami państwowymi stoją nowe wyzwania związane z rosnącą aktywnością zagranicznych przestępczych grup zorganizowanych, których działalność będzie wymagała nowych rozwiązań prawnych i instytucjonalnych.

4. Dobór źródeł i pozostałego materiału badawczego

Rozprawa została napisana w oparciu o solidny materiał badawczy, na który składają się zarówno materiały źródłowe, jak i publikacje pozazródłowe – monografie, artykuły w

pracach zbiorowych, artykuły w czasopiśmie naukowych oraz publikacje internetowe. Podstawę źródłową rozprawy stanowią przede wszystkim dokumenty oficjalne. Głównie są to źródła o charakterze prawnym, a więc ustawy i rozporządzenia zawierające regulacje związane ze zwalczaniem przestępczości zorganizowanej. Kolejną grupę materiałów źródłowych stanowią coroczne raporty publikowane przez japońskie ministerstwo sprawiedliwości dotyczące zjawiska przestępczości w danym roku. Autor wykazał w Bibliografii kilkadziesiąt wykorzystanych przez siebie publikacji, zarówno o charakterze naukowym jak i publicystycznym. Autor wykorzystuje publikacje autorów polskojęzycznych zarówno tych, którzy zajmują się szeroko rozumianym zagadnieniem bezpieczeństwa, jak również analizują zjawisko przestępczości zorganizowanej. W pracy wykorzystano również publikacje anglojęzyczne autorów japońskich. Szkoda, że nie zostały w pracy wykorzystane publikacje w języku japońskim. Tym niemniej zebrany materiał badawczy jest na tyle obszerny, że umożliwia realizację problematyki badawczej określonej w tytule rozprawy.

5. Warstwa redakcyjno-edytorska rozprawy

Rozprawa doktorska pod względem redakcyjno-edytorskim jest zasadniczo przygotowana poprawnie. Praca została wyposażona w konieczny aparat naukowy. Składają się na niego spis treści, przypisy, mapy, schematy, materiał ikonograficzny, które zostały dołączone do tekstu zasadniczego w formie aneksów. W tekście głównym zostały umieszczone tabele zawierające dane o charakterze ilościowym. Tabele są poprawnie skonstruowane i zredagowane oraz ich umiejscowienie w tekście zasadniczym jest skorelowane z treścią narracji. Doktorant zamieścił także słownik terminów japońskich, którymi posługuje się w pracy. Tak opracowany aparat naukowy bez wątpienia ułatwia odbiór przekazywanych treści. Autor nie uniknął jednak pewnych błędów edycyjnych. W spisie treści nie podaje się zakresu stron, lecz jedynie numer pierwszej stronicy danej części tekstu. Stosowany w pracy opis bibliograficzny przywoływanych materiałów źródłowych i publikacji jest zasadniczo poprawny. Jednakże, jeśli chodzi o opis bibliograficzny artykułów w czasopiśmie to nie jest on ujednolicony. W rozprawie zastosowano ciągłą numerację przypisów. Natomiast, zgodnie z zasadami edycji tekstu naukowego, numeracja ciągła powinna ograniczać się do poszczególnych rozdziałów. Praca została zaopatrzona w Bibliografię, która ma charakter załącznikowy. Jest ona poprawnie skonstruowana. Doktorant umieścił w niej wszystkie uwzględnione w przypisach publikacje oraz dokonał ich podziału na kategorie, stosując

odpowiednie kryteria formalne. Jednakże błędnie jest zatytułowana druga z kategorii publikacji ujętych w Bibliografii – Literatura. Rejestrowany w niej materiał badawczy to monografie i artykuły w pracach zbiorowych, i tak też należało zatytułować tę część bibliografii. Odnosząc się do publikacji ujętych w Bibliografii chciałbym zauważyć, że Doktorant nie podaje zakresu stron artykułów zamieszczonych w monografiach zbiorowych oraz w periodykach naukowych. Zgodnie z zasadami konstruowania opisu bibliograficznego powinno się podawać wszystkie formalne cechy pozwalające na lokalizację dokumentu niesamoistnego. W opisie bibliograficznym materiałów internetowych zbędne jest podawanie dat dostępu, te bowiem zostały już uwzględnione w przypisach. Dysertacja jest poprawna pod względem językowym, choć gdzieśgdzie zdarzają się błędy składniowe, interpunkcyjne i literowe. Autor powinien zadbać o to, aby w toku narracji posługiwać się jednak językiem formalnym. W rozprawie znajdują się bowiem niepotrzebne kolokwializmy (np. Gdy *shōgunat* Tokugawa trwał w najlepsze – s. 74; Skarb [...] robił się coraz bardziej pusty – s. 75; [...] rozwiązanie to generowało dużo kłopotów – s. 129; [...] wokół jakuzi zaciskała się pętla – s. 201; nadużywanie terminu – Kraj Kwitnącej Wiśni). Pomimo wskazanych powyżej niedoskonałości uznaję, że Doktorant wykazał się umiejętnością edytowania tekstu naukowego.

6. Wnioski końcowe

Rozprawa doktorska autorstwa mgr. Bogdana Barczaka jest pracą wartościową i oryginalną, szczególnie w wymiarze analitycznym. Autor podjął się w niej analizy ważkiego zagadnienia zarówno w wymiarze praktycznym jak i analitycznym, jakim jest zwalczanie przez państwo przestępczości zorganizowanej. Należy podkreślić, że Doktorant zrealizował przyjęte przez siebie zadanie badawcze. Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska stanowi istotny wkład do badań nad bezpieczeństwem wewnętrznym Japonii oraz zagadnieniem zwalczania zjawiska przestępczości zorganizowanej.

Uznaję, że recenzowana rozprawa doktorska jest oryginalnym rozwiązaniem problemu naukowego. Jej Autor wykazał się ogólną wiedzą teoretyczną w reprezentowanej przez siebie dyscyplinie naukowej oraz umiejętnością prowadzenia pracy naukowej. Rozprawę doktorską autorstwa mgr. Bogdana Barczaka pt. *Walka z jakuzą w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego Japonii w latach 1991-2021* przyjmuję, tym samym uważam że spełnia ona wymogi określone w art. 190 ust. 2-5 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r., poz. 574 z późn. zm.). Na tej podstawie

popieram skierowanie jej do dalszych etapów **postępowania o nadanie stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych, dyscyplina naukowa – nauki o polityce i administracji.**

dr hab. Radosław Bania, prof. UŁ

